

Международно Висше Бизнес Училище
International Business School

Саша Джорджевич

**ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА ПРОБЛЕМИТЕ В
ПУБЛИЧНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА МЕСТНИТЕ
ОБЩНОСТИ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН
БЪЛГАРИЯ - СЪРБИЯ**

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд
за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“
в професионално направление 3.8 Икономика,
научна специалност „Икономика и управление“

Научни ръководители:

Проф. д-р Руслан Пенчев

Проф. д-р Мирослав Неделчев

СОФИЯ

2019г.

Дисертационният труд е в обем от 239 страници, позовавайки се на 298 информационни източници, от които – 112 на български език, 56 на сръбски език, 88 на други чуждестранни езици и 42 интернет сайтове.

В структурно отношение дисертационният труд е разработен във въведение, три глави, заключение, използвани източници, приложения.

Съдържанието е илюстрирано с 11 фигури, 6 таблици и 73 персонални цитати.

Авторът представя Декларация за оригиналност и достоверност на дисертационния труд.

Дисертационният труд е на разположение на интересуващите се лица в ректората на МВБУ и на електронния сайт на университета.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1.1. Обществена значимост и актуалност на темата

Дисертационният труд е посветен на една много интересна и актуална тема – как усъвършенствайки публичния мениджмънт на местното самоуправление да се разшири и интезифицира регионалното трансгранично сътрудничество между България и Сърбия. Подобно самостоятелно изследване не е извършвано досега и това предопределя неговата значимост. Актуалността на темата е подкрепена в няколко аспекта. **Първо** – развитието на трансграничното сътрудничество е безалтернативен процес, водещ до интеграция на региона в рамките на създаването на градивни предпоставки за разширяване на ЕС и установяване на устойчиво добросъседско сътрудничество. **Второ** - местното самоуправление има важно значение за съвременните развити общества. В модерната държава силното и функциониращо местно самоуправление, с присъщите си характеристики и елементи на проявление, разкрива демократичния облик на политическата система и на конституционното устройство, и е индикатор за съвременно обществено развитие. **Трето** – изборът на правилната концепция за развитие на нов публичен мениджмънт е гаранция за успешно развитие на местните общности и тяхната ускорена интеграция в европейското семейство.

Европейската харта за крайграничните и трансграничните райони отбелязва като главна цел на сътрудничество превъзможването на миналото и отстраняването на историческите белези, които разделят, а не обединяват освобождаването от застой в икономическото развитие и ликвидирането на състоянието на неравновесие, изравняването на допирните места и неравномерности в регионалното развитие, териториалното и селищното устройство.

Именно тази обществена значимост и актуалност на посочените проблеми са в основата на избора на темата на дисертационния труд.

1.2. Основна изследователска теза на дисертацията

Основната изследователска теза на дисертационния труд е, че в съдържателен аспект моделът на публичния мениджмънт в местното самоуправление на общностите в трансграничния регион България-Сърбия може „да се сближи“ на основата на прилагане на европейските стандарти за развитие на местното самоуправление и въвеждане на практики на добро и демократично управление в публичния мениджмънт.

Тази теза е свързана с доказването на две работни хипотези:

- **Първа хипотеза на изследването:** Ускорената децентрализация на публичната власт и въвеждане в практиката на местното самоуправление на принципите на добро управление ще доведе до постигане на икономическа ефективност, повишаване стандарта на живот в местните общности и утвърждаване на демократичното развитие на местните общности.

- **Втора хипотеза на изследването:** Усвояването и рационалното прилагане принципите на доброто управление от публичната администрация ще доведат до повишаване на капацитета на човешките ресурси за ефективно и прозрачно реализиране на местното самоуправление, повишаване на качеството на публичните услуги на всички нива на управление и приобщаване на местните общности за активно гражданско участие в процеса.

1.3. Предмет, цел, задачи и обхват на изследването

Дисертационният труд има за предмет на изследване икономическите проблеми на местното самоуправление и реформирането на публичния мениджмънт като основа за икономически растеж и реализиране на устойчиво трансгранично сътрудничество между България и Сърбия.

Целта на изследването е да се разкрият същността, предимствата и недостатъците на конституционния модел на съвременното местно самоуправление, проблемите при неговото реализиране в местните общности на трансграничния регион и възможните пътища за модернизиране на публичния мениджмънт с цел постигане на по-

ефективно и по-резултатно управление. Това се постига чрез преглед и анализ на структурата и действието на системата за местно самоуправление, чрез сравнително правно изследване на моделите на местно самоуправление в държавите с най-развита практика в Европа, чрез анализ на практическото приложение на механизмите на съвременния публичен мениджмънт в местното самоуправление, чрез анализ на икономическите аспекти на проблемите при приложението на местното самоуправление за осигуряване на устойчиво сътрудничество в трансграничния регион България – Сърбия. С оглед на това е анализирана действащата нормативна уредба във връзка с функционирането на местното самоуправление, неговите форми, място и значение за системата. Критичният анализ може да подпомогне усилията на заинтересованите страни за подобрения в правната уредба, както и да бъде от помощ при създаването на основни насоки за евентуална законодателна реформа на местното самоуправление в България и Сърбия.

Основните задачи на дисертационния труд са следните:

Първо, изясняване на теоретичните основи в контекста на конституционния модел на местното самоуправление и анализ на неговите функции, принципи и основни характеристики.

Второ, изследване мястото и ролята на общините в публичното управление на местните общности в пограничния регион и проблемите, които съпътстват тяхната ефективна работа.

Трето, анализ на развитието и сравнително изследване на възможностите за модернизиране на модела на *публичния* мениджмънт в трансграничния регион.

Четвърто, анализ и представяне на възможностите за реализация на модела на доброто управление в публичния мениджмънт.

Пето, представяне на сравнителноправно изследване на трите основни и исторически първоначално възникнали модела на местно самоуправление в Европа – Великобритания, Франция и Германия, както и извеждане на същностните белези на общия европейски модел в практиката на местно самоуправление.

Шесто, анализ на развитието на местното самоуправление и идентифициране на сферите и механизмите на реформиране и модернизиране с цел да се достигнат европейските стандарти за добро управление.

Седмо, разкриване на същността, предимствата и недостатъците на децентрализацията като основна предпоставка за осъществяване на реформиране и укрепване на местното самоуправление.

Осмо, анализ на европейските предизвикателства при развитие и реформиране на публичното управление и местното самоуправление.

Във връзка с реализацията на тези задачи са направени конкретни предложения за промяна в действащата правна уредба за защита на правата на самоуправляващите се общности и повишаване ефективността на извършваната модернизация на местното самоуправление.

Обект и обхват на изследването.

Обект на изследване са местните общности от трансграничния регион България – Сърбия и прилаганите от тях модели на публично управление. Дисертационният труд обхваща анализ на резултатите от проведено структурирано дълбочинно интервю с 40 кметове на гранични общини от региона, анализ на дискусии на проведена международна кръгла маса посветена на икономическите аспекти на проблемите на местното самоуправление в трансграничния регион България – Сърбия. Направени са факторен и функционален анализ на процеса на децентрализация на местното самоуправление. Направен е опит да се систематизират съществуващите проблеми на реформирането на системата на местното самоуправление.

1.4. Организация и методика на изследването

Цялостният дисертационен труд е организиран в три етапа:

Първият етап съдържа проучване на теорията и практиката на местното самоуправление и реформирането на публичния мениджмънт в развитите демократични страни.

През **втория етап** се извърши установяване на факторите, действащи върху развитието на процеса на реформиране на системата и модела на местно самоуправление, ролята на публичния мениджмънт за

функционирането на системата, анализ на действащите практики и недостатъци в организирането на трансграничното сътрудничество между България и Сърбия.

Основното в **третия етап** са проведените организационни събития за набиране на конкретна информация, становища, експертни мнения за развитието на местното самоуправление в трансграничния регион България - Сърбия. Проведената международна дискусия в Гаджин хан, Република Сърбия чрез организиране на кръгла маса на тема „Икономически аспекти на проблемите при местното самоуправление в трансграничния регион България – Сърбия“, с участието на кметове, председатели на общински съвети, общински съветници от общини в трансграничния регион, експерти, университетски преподаватели, допринесе за обобщаване на реални проблеми в практическата работа по осъществяване на ефективно местно самоуправление в общините от трансграничния регион.

Извършено е структурирано дълбочинно интервю с 20 кмета от България и 20 кмета от Сърбия на общини в трансграничния регион за проучване на предимствата и недостатъците на модела за публично управление на местното самоуправление в трансграничния регион и анализиране на съществуващите проблеми в местното самоуправление.

За целта на разработката са използвани качествени и количествени методи за събиране на информация. Задълбочено са изследвани научните определения и разбирания на проблема за модернизация на местното самоуправление и тенденциите на развитие на новия публичен мениджмънт. Анализирани са научни изследвания за ролята на публичния мениджмънт в ефективното упражняване на местното самоуправление.

В дисертационния труд в основни линии е застъпен *историческият метод на изследване* за последните години от демократичното развитие на страната. Друг използван метод е *сравнителният*. Спецификата на националния конституционализъм и на установения модел на местно самоуправление в България обуславят необходимостта от изучаване и възприемане на опита на останалите европейски държави с вековни традиции при усъвършенстване на своите системи на местно

самоуправление. Представени, анализирани и изведени са основните принципи и функции на местното самоуправление в българския модел.

Системният и функционалният методи са приложени при изследване на тенденциите на реформиране и модернизирание на новия публичен мениджмънт при местното самоуправление в България и Сърбия.

Един от най-ефективните начини за формулиране на цели, които са уместни (подходящи), достатъчно конкретни, йерархично съподчинени и с наличието на ясни отношения „цел-средство“, е използването на метода анализ на проблемите разработвайки „дърво на проблемите“. Неговото приложение преминава през два основни етапа:

1. Разработване на дърво на проблемите.
2. Трансформиране на дървото на проблемите в дърво на целите.

Проблемът може да се дефинира като несъответствие между съществуващата и желаната ситуация. Най-важните аспекти от анализа на съществуващата ситуация е идентифицирането на проблемите и установяването на причинно-следствената връзка между съществуващите проблеми. Разработването на „дърво на проблемите“ включва 2 стъпки:

- Идентифициране на основните проблеми
- Съставяне на „дърво на проблемите“, за да се установят причините и следствията. Тук са налице ограничения, които няма как да се преодолеят и да се избегнат. Важното е, че основните „клони“ на дървото ще се идентифицират и в последствие ще се надграждат или допълват.

При разработването на дърво на проблемите се избира един водещ (централен) проблем и той се декомпозира чрез търсенето (изясняването) на неговите причини. Централният проблем се записва и след това втори проблем, свързан с него. След това:

- ако вторият проблем е причина за първия, минава на по-ниското ниво (първо ниво);
- ако вторият проблем е следствие от първия, минава на по-горното ниво (трето ниво);
- ако не е нито причина, нито следствие, се записва на същото ниво (второ ниво).

С разрастване на дървото останалите проблеми се „прикачват“ към него по същия начин. Прегледът на анализа на проблемите може да доведе до появата на друг централен проблем на по-късен етап, но това не променя неговата валидност.

С помощта на гореописания метод "дърво на проблемите" са идентифицирани проблеми, които определят недобрата среда за функциониране на публичните институции, водеща до незадоволително ниво на услугите за гражданите и бизнеса.

Методът „дърво на проблемите“ има предимства поради своето визуално представяне, с което се предлага по-голяма яснота на вземащите решения и други заинтересовани страни. Друго голямо предимство на разработването на „дърво на проблемите“ е, че от него почти пряко може да се премине към „дърво на целите“. „Дървото на проблемите“ представя отрицателните страни на съществуващото положение, докато „дървото на целите“ показва положителните страни на желаното бъдещо състояние. Това изисква преформулирането на проблемите в цели. „Дървото на целите“ представлява огледален образ на „дървото на проблемите“. Връзките „причина-следствие“ се трансформират във връзки „средства-резултати“. По такъв начин дървото на целите ни дава ясен поглед за желаната бъдеща ситуация – визията, и за йерархията на средствата – стратегическите цели, и резултатите, които ще бъдат получени с реализацията на приоритетите и мерките, формулирани в изследването.

1.5. Допускания и ограничения

А. Главното в разработката е генерирането на изходни методологически предложения и решения, основани на актуалната практика, които в последствие се проверяват чрез изразените мнения на анкетираните кметове. Основните изводи едва ли биха се променили принципно, ако анализът бе извършен върху по-голяма група от общини на трансграничния регион. Това е така, защото голяма част от поведението на интервюираните лица се определя от действащите към момента местни социално-икономически фактори със силно влияние върху менталитета и потребностите на местните общности, отразяващи

реформирането и модернизирането на публичния мениджмънт в местното самоуправление. Не може да не се отбележи, че подобна задача е интересна от гледна точка на сравнителния анализ и може да бъде предмет на самостоятелно изследване.

В. В по-глобален план съдържанието на анализа е насочено към решаването на задачата за идентифициране и обобщаване на конкретни изводи и препоръки за усъвършенстване и модернизиране на публичния мениджмънт в местното самоуправление, за разширяване на характеристиките на поведение на лицата, заети в публичните институции, с цел динамизиране на процесите и възприемане на гъвкави механизми на поведение, адекватни на развитието на съвременните практики на добро управление. Това се осъществява на основа презумпцията, че търсените положителни следствия, като израз на утвърждаването и възприемането, са функция на определени факторни взаимодействия в развитието на мениджмънта и обществената среда.

С. В съдържателните характеристики на изходните категории са използвани масово възприетите им субстанции, които предварително са дефинирани. В хода на анализа се добавят и някои необходими уточнения, отразяващи особеностите на изследвания феномен.

Авторът си дава сметка за сериозността и предизвикателството на постановката и търсенето на решение по предметното съдържание на изследването. В този смисъл няма съмнение в невъзможността за пълно обхващане на всички фактори и техните субелементи, което би било прецедент за такъв вид разработка.

II. КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

ВЪВЕДЕНИЕ

Уводът въвежда в проблематиката и представя основните опорни точки на дисертационния труд. Представя мотива за избор на темата и основните тези за актуалността и значимостта на разглеждания проблем. Изложени са основните тези за необходимостта от реформи в публичната администрация и управление и привиждането ѝ в адекватно на обществените отношения състояние.

Изследването на характеристиките на децентрализацията е актуален проблем и това е една от причините да бъде поставен в центъра на настоящето научно изследване. Нещо повече. Търсенето на връзката „държава – демокрация – общност“ е неизбежна, защото генезиса на изграждането и развитието на демократичното общество е именно в развитието на адекватните характеристики на демократична система на управление и разпределение на ресурсите.

Проблематиката, свързана с изследване на публичния мениджмънт на местните общности в трансграничния регион България-Сърбия не е била предмет на задълбочено самостоятелно научно изследване. Актуалността на тази тема произтича от новите дадености в развитието на региона и потребностите от задълбочаване на регионалното сътрудничество с цел по-ефективно използване на ресурсите в региона и възможностите за сближаване моделите на поведение и управление. Съдържанието е подсказано от проблемите на новото хилядолетие, произтичащи от конфликтния недостиг на природни ресурси, демографските деформации и влияние на развитието на човешките ресурси, екологичното претоварване на природната среда, които процеси вече носят не само национални, но и глобални регионални измерения. Значимостта на темата се подсилва и от факта, че „сближаването“ на Балканите е наложително, за да се отговори на европейската стратегия за развитие на регионите.

ПЪРВА ГЛАВА

ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ОСНОВИ НА АДМИНИСТРАТИВНО - ТЕРИТОРИАЛНОТО УСТРОЙСТВО И МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И РЕПУБЛИКА СЪРБИЯ

В първа глава на дисертационният труд са представени основните теоретични концепции, свързани с дефиниране на административно-държавното устройство на България и Сърбия и факторите, оказващи влияние за устойчива структура на държавната организация. Задълбочено са разгледани основните административно-териториални единици и техните характеристики в двете държави.

Анализирани са основните принципи на административно-териториалното устройство, които са в съответствие с Европейската харта за местно самоуправление (ЕХМС). Направени са изводи и констатации за състоянието на действащата административно-териториална структура на България и Сърбия.

Анализирани са същността и системите на местно самоуправление. Развитието на местните общности през последните години показва недвусмислено, че местното самоуправление е трайно явление и е постоянен фактор в техния живот. Непреходността на местното самоуправление се обосновава от същността му като правна форма на онова социално явление, което Фридрих А. Хайск нарича „спонтанен ред“, т. е. обществен ред, който възниква по силата на обществени взаимоотношения и правила, а не по действия и желания на отделни личности.

В тази глава са представени териториалните единици на местното самоуправление в двете съседни държави. Направен е обоснован извод, че местното самоуправление е основен елемент на демокрацията.

Целта на местното самоуправление е да се включи териториалната общност в управлението на обществените дела чрез непосредственото участие в демократично създаване на органи по места, чиято дейност да бъде ефективна и близка до гражданите, като отчита спецификата на местните условия и отстоява интересите на местните хора.

Според проф. Емилия Друмева могат да се обобщят следните основни принципи при изграждане конституционните основи на местното самоуправление¹: 1. Органите на МСМА следват административно – териториалното деление на страната, определено със закон; 2. Общината като основна АТЕ, в която се осъществява МС. Орган на МС в общината е общинският съвет, избран от населението за 4 години по реда на Изборния кодекс - чл. 135, 136 и 138 от КРБ; 3. Кметът е едновременно орган на общината /ЗМСМА/ и на изпълнителната власт /ЗА/; 4. Общината е ЮЛ със своя собственост, финанси и бюджет – чл. 136, 140, 141 от КРБ; 5. Областта е АТЕ за осъществяване не на местно самоуправление, а на държавно управление по места - чл. 142 и 143 КРБ; 6. Контрол за законосъобразност над актовете и действията на органите на МСМА е възможен само когато е предвиден със закон / чл. 144 от КРБ/ - тук намира приложение принципът на субсидиарността.

Законови принципи на местното самоуправление в Република Сърбия:

Общинските органи са общински или градски съвети, кмет или градоначалник, общински или градски изпълнителен съвет и общинска или градска администрация.

Общинският съвет е единственият общински орган, който е условна категория, докато другите органи са определени със закон.

В хода на историческото развитие на обществото са установени различни модели и форми за организация и реална дейност на местното управление. Анализът на класическите системи за самоуправление – пруска, английска, френска – се опира на историческото развитие на тези общества и разкрива разнообразното богатство на териториалните системи на управление.

Анализиран са европейските предизвикателства пред местното самоуправление и насоките за укрепване на местните и регионални власти. Това се дължи на факта, че те са най-близко до гражданите и са

¹ Друмева, Е., Конституционно право, Сиела, С., 2018

отговорни за голяма част от задачите, изпълнявани от обществения сектор.

Децентрализираната система осигурява по-голямо благоденствие на гражданите чрез осигуряване на възможно най-добро адаптиране към местните нужди. Съвременната тенденция към децентрализация съживи интереса към местното управление в контекста на нуждите – демократизация, административна ефективност, икономическо развитие и мобилизация на ресурсите. Отчетени са факторите, влияещи върху системите на местното самоуправление.

Анализирани са действията за хармонизиране на законодателствата на България и Сърбия с европейското законодателство, което е основния фактор за интегриране на трансгранично сътрудничество между България и Сърбия.

Основно целите могат да се групират по следния начин: Сближаване и развитие на демократичните и човешките ценности; Повишаване на социално-икономическото развитие на сътрудническите си гранични райони.

Изведени са основните принципи на трансграничното сътрудничество: Партньорство; Собсидиарност; Наличие на концепция или стратегия за трансгранично сътрудничество.

ВТОРА ГЛАВА

РЕФОРМИРАНЕ НА ПУБЛИЧНИЯ МЕНИДЖМЪНТ И РАЗВИТИЕ НА МОДЕЛА ЗА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Във втора глава на дисертацията са представени същността и функционирането на публичния мениджмънт и концепцията за нов публичен мениджмънт.

Причините, поради които публичният мениджмънт е необходим, са публичните блага, които държавата сама или по-често със съдействието на пазара и на гражданското общество осигурява на гражданите и организациите.

Функционирането на публичния мениджмънт може да се представи като система от логически свързани помежду си причини, проявления, последици, оценявани с определени механизми и критерии за ефективност и индикатори за количеството и качеството на публичните блага.

Формулирани са задачите на публичното управление като организиращи, разпоредителни, ръководни и контролни. Тяхното изпълнение може да е съвместено или разпределено между различни органи на управление.

Управлението на публичния сектор се характеризира със следните особености:²

- Целите на публичните организации се различават съществено от тези в бизнес организациите. Те се подчиняват на обществените потребности и интереси;
- Публичните организации произвеждат и предлагат специфичен продукт – публични блага. При предлагането на публични блага (публични услуги) се използват по-различни механизми на търсене и предлагане в сравнение с пазарните;

² **Вж. Манлиев, Г.**, Новият мениджмънт в публичния сектор, УНСС, С., 2006; **Павлов, П., Св. Михалева**, Основи на публичната администрация, УИ на ВСУ „Черноризец Храбър”, Варна, 2000, с. 27-29; **Христов, Х., П. Павлов, П. Кацамунска**, Основи на публичната администрация, УНСС, УИ „Стопанство”, С., 2007, с. 137-139; **Стойков, С., В. Василев, Г. Кресналийска, О. Чорбаджийска**, Стратегически анализ, мениджмънт и управление, Пропелер, С., 2016

- Публичните блага се консумират от потребителите, като оценката им се изразява във вота при обществените избори;
- Публичните организации имат дефинирани функции и специфични механизми за изпълнение на задачите;
- Публичните организации са поставени в динамична среда, която оказва противоречиво влияние върху дейността им;
- Публичните организации са подложени на непрекъснат и всеобхватен контрол и отчетност;
- В структурно отношение публичните организации се характеризират с голям брой дирекции, сектори и отдели, които йерархично са интегрирани. Това определя бюрократичното им поведение;
- Публичните организации се управляват от две групи ръководители: професионални администратори (бюрократи) и специалисти, професионалисти в съответната област;
- Публичните организации осъществяват дейността си в условията на регламентирани вътрешни правила и бюджети.
- Разпределението и използването на ресурсите в публичния сектор се извършват на основата на специфични механизми при разработване и вземане на управленски решения.

Основната цел на реформите в публичната администрация е трансформирането и модернизиранието на съществуващата и вече остаряла административно-бюрократична система.

Концепцията „Нов публичен мениджмънт“ се основава на разбирането, че в края на XX век мениджмънтът в частния сектор инструментално превъзхожда мениджмънта в публичния сектор, поради което е необходим творчески трансфер на управленски подходи, методи и средства от бизнес мениджмънта в публичния мениджмънт. Теорията на новия публичен мениджмънт възниква като резултат от съчетаването на теорията за обществения избор и теорията на неотеълъризма, с цел преодоляване на слабостите на традиционния административно-бюрократичен публичен мениджмънт.

В дисертацията са разгледани новите стандарти за добро държавно управление и е направен изводът, че националните администрации

трябва да преустроят и трансформират административните си системи за работа в съвременните условия, както и да извършат мащабни промени, които не могат просто да се сведат до механични преобразования на административно-управленските структури и самоцелни кадрови промени. Това означава, че изграждането на функционираща и ефективна, професионална и деполитизирана администрация с нова, отворена към гражданите организационно-административна култура минава през мащабни трансформации на държавното управление и публичната администрация.³

След като Д. Осбърн и Т. Геблър публикуват „Преоткриване на управлението“, се обосновава тезата, че западните общества се движат към една нова, “предприемаческа” парадигма на публичното управление, която ще смени вече остарялата парадигма на традиционния административно-бюрократичен стил на управление.

Новият модел на публично управление очертава истински обрат на парадигмата, относно ролята на държавата и разтоварването на нейните функции, защото стартиралите реформи имат за цел да намалят обсега на държавата, да ограничат нейната роля като производител на стоки и услуги и да се преформулира ролята на правителството. Към необходимостта от засилване на ефективността в публичния сектор и орязване на разходите се добавят и серия от мерки, които включват приватизация и дерегулация, въвеждане на пазароподобни механизми в публичния сектор, децентрализация и дебюрокрация. Основните направления на тази фундаментална промяна са обобщени от комитета по публичен мениджмънт на ОИСР.⁴

В главата подробно са анализирани елементите и подходите на новия публичен мениджмънт.

Моделът на доброто управление, оформил се като концепция и политика през последните 10–15 години, съдържа в себе си всички положителни елементи от другите два модела, но включва нови параметри, които са съобразени с принципите и ценностите на демократичното общество. Доброто управление е базирано на

³ Potucek, M. (ed.) The Capacity to Govern in Central and Eastern Europe. NISPAcee, 2004.

⁴ Реформите в публичния мениджмънт на страните от ОИСР. ВСУ „Ч. Храбър“, 2000, с. 8.

демократични ценности и действия, поради което поражда висока обществена отговорност и ангажираност в управлението.

Понятието за добро управление не предполага характеризиране на база оценка на дадена управленска практика като “добра”. Понятието се отнася до конкретен процес, в който две или повече заинтересовани страни взимат съвместни решения при конкретни условия. На практика този процес може да бъде реализиран формално (на база на съществуваща нормативна рамка и/или конституирани институции, които да управляват този процес) и/или неформално (в рамките на политически мрежи, изместващи постепенно водещата роля на класическите политически актьори от заемащата от тях стратегическа позиция)⁵.

Доброто управление е споделено управление, което включва в процеса на формулирането и изпълнението на публичните политики всички заинтересовани страни. Целта му е да бъде постигната ефективност на управлението и ангажираност на всички обществени групи. По този начин се осигурява благоприятна среда за провеждането на политиките: създава се взаимна отговорност и доверие между държавата и обществото. Самите публични политики се формулират и осъществяват открито, справедливо и са насочени към благоденствието на гражданите. По тази причина, доброто управление се характеризира като управление в партньорство със заинтересованите страни (*participative governance*). Техният опит и достижения, и особено собственото право на Съвета на Европа */acquis/* в сферата на демокрацията, човешките права и върховенство на закона, могат да бъдат обединени в предложените дванадесет принципа на добро демократично управление.

⁵ **Танев, Т.** (2008) “От Public Management към Good Governance: предизвикателствата пред публичната администрация в XXI век”, Доклад, Международна конференция по случай 10-годишнината на специалност “Публична администрация” в УНСС, София.

ТРЕТА ГЛАВА

ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ НА ПРОБЛЕМИТЕ В ПУБЛИЧНОТО УПРАВЛЕНИЕ НА МЕСТНИТЕ ОБЩНОСТИ В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН БЪЛГАРИЯ – СЪРБИЯ

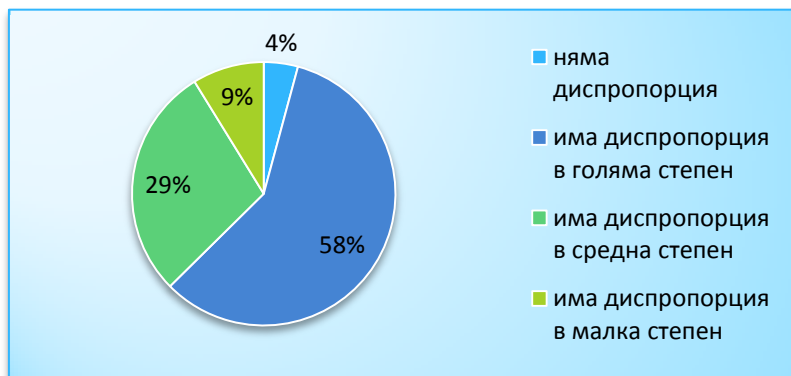
В трета глава е направен задълбочен факторен и функционален анализ на децентрализацията и местното самоуправление в местните общности в трансграничния регион България – Сърбия, на базата на проведено дълбочинно интервю с кметове на местни общини – 20 от България и 20 от Сърбия.

Проблемите на децентрализацията в системата на публичното управление са пряко свързани с цялостния процес на демократизация на обществото. Децентрализацията не е самоцел, нито универсален модел, който трябва да бъде приложен на всяка цена. Децентрализацията е средство за осъществяване на важни обществени цели – по-добри услуги на гражданите, по-ефективно използване на ресурсите, по-висок стандарт и качество на живота. Тя е средство за разпределение на отговорности, права и ресурси между нивата на управление и приближаване на процеса за вземане на решенията по-близо до гражданите. Степента на децентрализация отговаря на степента на социално-икономическото развитие на една страна и е отражение на степента на демократизация, национална специфика, традиции и зрелост на гражданското общество. Правотата на тези изводи бе потвърдена и в анализа на отговорите на интервюираните кметове. На въпроса *„Как според Вас оценявате степента на децентрализация на общината спрямо централното управление?“*, отговорите категорично потвърждават мнението, че децентрализацията не е достатъчно балансирана. Повече от две трети от анкетираните кметове са на това мнение.

В много обществени сфери това обстоятелство затруднява дейността на местните общности и намалява тяхната ефективност при упражняване на публичния мениджмънт.

От долната фигурата (фиг.3.2.) се вижда, че повече от половината (58%) от интервюираните общински кметове отговарят, че има голяма

диспропорция между правата и задълженията на общините. Регулирането на обема на правомощията чрез специализираното законодателство позволява понякога на държавата необосновано да ограничава правата и същевременно да увеличава отговорностите на местните власти.

На въпроса „Според Вас местната общност участва ли реално в самоуправлението и създаването на местни политики?“ са дадени интересни отговори. Болшинството отговори са негативни - 51,90% от анкетираните, категорично смятат, че участието на местната общност е формално, защото фактически избраните на партийни квоти общински съветници реално не защитават интересите на жителите на отделните райони. Като се прибавят и 26,50% на тези, които смятат, че гласът на местните хора не се зачита достатъчно и те не се включват чрез публичните механизми за участие в местното самоуправление се получава една твърде неблагоприятна картина на представителството на местните общности във властта и формирането на местните политики.

В дискусиите на проведената в гр. Гаджин хан, Сърбия международна кръгла маса на тема „Икономически аспекти на проблемите в публичното управление на местните общности в трансграничния регион България – Сърбия“, се изказаха мнения за недостатъчна ефективност и липса на обратна връзка в работата на общинските съветници. Липсата на действаща практика за систематични срещи на избирателите със своите упълномощени представители в местните общински съвети създава

невъзможност за персонален контрол на общинските съветници и активно участие на гражданите в процеса на местното самоуправление. В този контекст бяха и някои мнения посочващи защо е ниска принадлежната стойност от реализираните проекти по трансграничното сътрудничество, финансирани от ИПП България – Сърбия.

На поставения въпрос „*Местната власт и администрацията имат ли ефективна комуникационна система, осигуряваща критериите за добро местно самоуправление – прозрачност, подотчетност и ефективност?*“, интервюираните кметове преобладаващо (80%) смятат, че този проблем в граничните общини е много сериозно подценяван. Едва 12% смятат, че комуникационната система е ефективна и прозрачна.

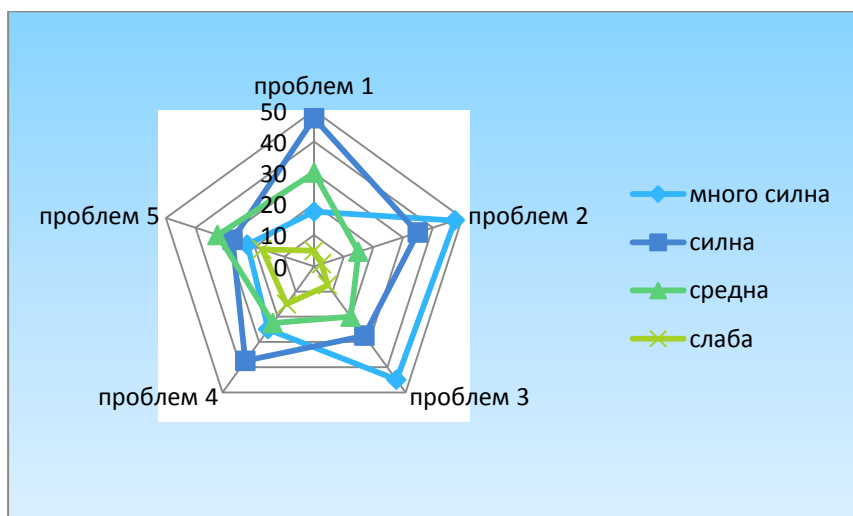
Нещо повече, недостатъчно се работи в местните власти и все още е ниско нивото на автоматизация на управлението, въвеждането на високо ефективни технологии при реализацията на правомощията, функциите и задачите, прилагането на съвременни методи и процедури на информационен обмен. Информационните технологии не са самоцел, а средство с огромен потенциал за подобряване на качеството на услугите и гражданското участие. Отговорност на всяка власт е да подобрява своята дейност чрез използването им.

Естествено е, когато един административен процес е бавен и недостатъчно ефективен, той да генерира предпоставки за също така неефективни действия при въвеждане принципите на доброто управление. Демократичното управление има една основна цел – да повишава качеството на живот на хората. Затова основна задача на публичната власт на централно и местно ниво е с дейността си да отговаря в максимална степен на справедливите очаквания на гражданите, да зачита техните права и широкия обществен интерес. Непрекъснато трябва да се модернизира управлението и администрацията и да се скъси неоправдано голямата дистанция между органите на властта и гражданите. Административното обслужване на бизнеса и на отделния човек трябва да е бързо, справедливо и законосъобразно. Тези изисквания се осъществяват толкова по-добре, колкото по-ефективно и пълно се познават и прилагат принципите за добро управление.

Помолени да подредят по степен на значимост върху процеса на децентрализация основни проблеми на промяната, кметовете ги оценяват по следния начин:

Табл.3.1. Значимост на проблемите в процеса на децентрализация

№	Основни проблеми и области на промяна	Много силна	Силна	Средна	Слаба
1.	Ясно определяне на разходните отговорности на централната и местните власти и осигуряване на подходяща приходна база за общините	17,5%	47,5%	30%	5%
2.	Повишаване на фискалната самостоятелност на общините	47,5%	35%	15%	2,5%
3.	Увеличаване на възможностите на общините за финансиране на инфраструктура	45%	27,5%	20%	7,5%
4.	Подобряване на бюджетната среда на централно и местно равнище	25%	37,5%	22,5%	15%
5.	Определяне на най-подходящ начин за институционализация на реформите и процесите	22,5%	27,5%	32,5%	17,5%

От диаграмата е видно, че най-силно влияние върху децентрализацията на местната власт има фискалната самостоятелност на общините. Това естествено е така, защото, за да може да се реализира ефективно публично управление и да се приложи синергията на стратегическото планиране, местните общности трябва да са наясно с размера на съответния финансов бюджет и да са налични предпоставки за мотивация на кадрите.

По-голямата част от участниците в дискуссионната кръгла маса изразиха становища, че процесът на децентрализация е водещ в усъвършенстване на местното самоуправление. Децентрализацията не е цел, а средство за постигане на целта. Необходимостта от реформа към децентрализация се налага от съществуващата централизирана система на държавно управление, която работи неефективно и предоставя недостатъчно качествени и необходими на гражданите публични блага.

Политиката на децентрализация цели да преразпредели правомощия, отговорности и ресурси в полза на органите и институциите в областните и общински нива. Децентрализацията е обществено оправдана и приемлива, ако принуждава публичните институции да работят по-отговорно и по-ефективно, т.е. с наличните ресурси да предоставят повече, по-качествени и съобразени с потребностите на гражданите публични услуги. Трябва да се постигне балансиране на управленските и финансовите правомощия. Не може на общините да се прехвърлят отговорности за предоставяне на определени услуги, а управленските решения и ресурси да остават централизирани. Успоредно с прехвърляне на правомощия и отговорности трябва да се изградят и механизми присъщи на децентрализираните системи като: условия за прозрачност на управлението; системи за оценка качеството на услугите; гражданско участие и контрол; независим мониторинг и други.

На въпрос „Кои икономически проблеми са с най-голямо значение за усъвършенстване на местното самоуправление?“, интервюираните кметове отговарят като дават приоритет на проблемите и дейностите свързани с финансовата децентрализация. Това не е случаен факт.

Реално местното самоуправление е възможно само при условие, че общинските съвети се ползват с финансова самостоятелност при

решаването на местните въпроси. Всяка община има право на самостоятелен бюджет, който не е част от държавния бюджет. Той се формира и разходва по правила, утвърдени със закон, но неговите приходи и разходи се определят от общинския съвет. Когато централизираните или регионалните държавни органи делегират правомощия на органите на местно самоуправление, то последните трябва да разполагат с определена свобода относно организацията и осъществяването на тези правомощия. Налагането от горе на стандартни структури, подходи и методи в дейността води до скъпо и неефективно управление .

В този смисъл бяха и становищата на участниците в дискусийната кръгла маса. Те приоритетизираха проблемите на местните финанси по следния начин:

- Административно променящи се, но необезпечени с финансови ресурси отговорности;
- Ниско ниво на общински собствени приходи;
- Нерегламентиран и неясен механизъм за разпределение на държавните субсидии за общините;
- Разминаване между общински правомощия и отговорности.

Участниците в кръглата маса направиха и редица препоръки и предложения за промени в дейността по усъвършенстване на финансовата децентрализация, обобщени по следния начин:

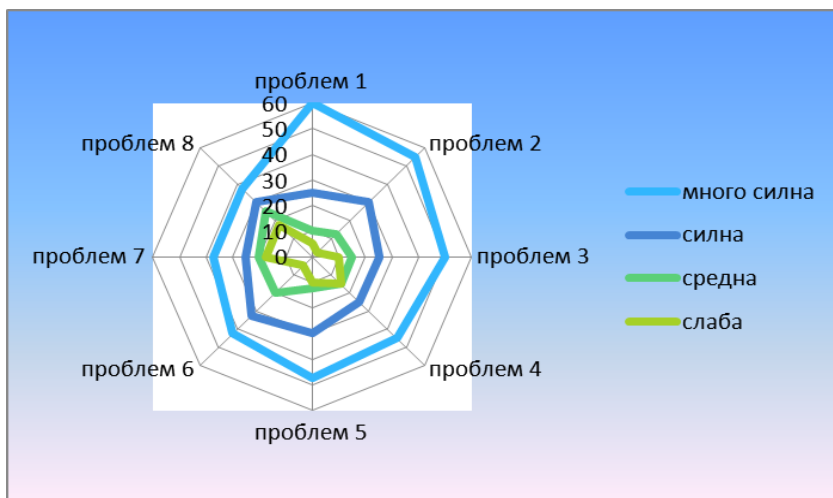
- Справедливо и ясно определяне на разходните отговорности на централната и местните власти с осигуряване на приходната част на общините;
- Повишаване на фискалната самостоятелност на общините;
- Увеличаване на възможностите за финансиране на инфраструктура в общините;
- Подобряване и реформиране на бюджетната среда на централно и местно равнище;

Исказаните мнения са насочени към практическа промяна за усъвършенстване на фискалните взаимоотношения, като те се разглеждат като единна система, а не като сбор от отделни компоненти, каквато е практиката към този момент. Заинтересованите страни смятат, че липсва

воля за агажиране с извършване на цялостна реформа, а се работи конюнктурно и „на парче“, което е много нефективно и скъпо „удоволствие“.

На въпроса „**Каква е силата на влияние върху местното самоуправление на следните проблеми при реализиране на локални политики?**“ се получиха очаквани резултати с оглед на сегашната практика за централизираната дейност по създаването на местни политики. Отговорите показват, че все още голяма част от общините не използват своите истински потенциали и ресурси за планиране, организиране и изпълнение на силно въздействащи върху местното самоуправление политики.

№	Основни проблеми и области на промяна	Много силна	Силна	Средна	Слаба
1.	Липса на насърчителни механизми за реализиране на потенциални инвестиции и откриване на нови работни места в общините	60%	25%	10%	5%
2.	Общините не са ангажирани в достатъчна степен в опазването на обществения ред	55%	30%	12,5%	2,5%
3.	Качеството на редица делегирани дейности е недостатъчно поради централизирания начин на управление и финансиране	50%	25%	15%	10%
4.	Нисък капацитет и експертиза на местните администрации за разработване и изпълнение на проекти от фондовете на ЕС	45%	25%	15%	15%
5.	Присъствието на централната власт по места и решаването на местните проблеми от министерствата са в противовес с практиката на страните от ЕС	47,5%	30%	12,5%	10%
6.	Не се развива устойчива децентрализация на общините и е слаба ефективността при прилагане на секторните политики	42,5%	32,5%	20%	5%
7.	Голяма част от административните услуги са отдалечени от потребителите и се налага пътуване до общинския център вместо услугата да се предоставя в кметството	37,5%	25%	20%	17,5%
8.	Участие на местната общност при формиране на местни политики чрез използване на формите на пряка демокрация	37,5%	30%	25%	17,5%

При дискусията на кръглата маса се очертаха няколко насоки за реформиране и модернизиране на местното самоуправление в общините от трансграничния регион България – Сърбия.

На първо място – да се ускори процеса на децентрализация на общините. Този извод не подлежи на съмнение и е подкрепен напълно от всички участници във форума.

На второ място – създаване на условия за развитие на местната демокрация и участие на гражданското общество при вземане на решения на местното развитие. Трябва да се разшири възможността на местните общности самостоятелно да определят местните политики, като се преодолее унифицираното стратегическо планиране и се използва местния потенциал, условия, ресурси за предприемане на работещи местни политики.

Финансовата независимост се определя като главно условие за развитие на общините в периода на реформиране и модернизиране на местното самоуправление. В тази връзка е необходимо да се предостави по-голяма свобода на общините да влияят върху собствените си приходи. Така те ще разполагат с по-добри възможности да управляват своите бюджети.

На основата на обобщените идентифицирани проблеми в публичното управление на местните общности в трансграничния регион България – Сърбия, в дисертационния труд са съставени „Дърво на проблемите“ и „Дърво на целите“. Тези механизми за стратегическо планиране и управление на местните общности могат да се прилагат и в други райони на двете страни.

	Административна децентрализация	Финансова децентрализация	Политическа децентрализация	Регионално развитие
Проблеми-следствия (трето ниво)	<p>1.1.Липса на капацитет на местно равнище за справяне с проблеми от битов характер и стихийни бедствия от местен характер.</p> <p>1.2.Липса на възможности за предоставяне на общински услуги</p> <p>1.3.Ограничени възможности за общински контрол върху действията на директорите на училищата и регионалните секторни институции</p> <p>1.4.Ограничени правомощия на кметовете на кметствата и на директорите на общински звена</p> <p>1.5.Несвършена нормативна база, регламентираща междуобщинското коопериране за производство и предоставяне на общи услуги</p> <p>1.6.Неудачно разделение на общинските услуги на делегирани и местни</p>	<p>2.1.Малък дял на собствените приходи на общините</p> <p>2.2.Нисък дял на данъчните приходи, постъпващи в общинските бюджети</p> <p>2.3.Липса на правила за определяне общия размер на капиталовата субсидия</p> <p>2.4.Ограничени разходни правомощия по отношение на делегираните услуги</p> <p>2.5.Липса на възможности за определяне на потребителски такси на някои от общините услуги</p> <p>2.6.Липса на относителна финансова самостоятелност на кметствата, на директорите на общински звена и регионални секторни институции</p>	<p>3.1.Липса на граждански организации, обединени на териториален принцип</p> <p>3.2.Слабо участие на местната общност в разработването, провеждането и контрола върху изпълнението на общински политики</p> <p>3.3.Липса на регламентация за участието на общините в разработване на нормативната база на местното самоуправление</p> <p>3.4.Ограничени възможности на общините при определяне на разходните стандарти за делегираните дейности</p>	<p>4.1.Неефективна национална политика за регионално развитие</p> <p>4.2.Увеличаване на социално-икономическите различия в развитието на регионите и най-вече на граничните общини</p> <p>4.3.Негативни демографски процеси миграция, обезлюдяване</p> <p>4.4.Неподдържане и неизползване на съществуваща социална и техническа инфраструктура в слаборазвитите региони</p>
Проблеми(второ ниво)	1. Ограничена сфера на местни компетентности	2. Недостиг на финансови ресурси на местно равнище	3. Неефективни механизми за граждански контрол върху действията на местните представители	4. Отказ на държавата да участва в коригиране на териториалните неравенства - липсва

				национален финансов инструмент
Проблеми – причини (първо ниво)	I. Небалансирано разпределение на функции и управленски правомощия	II. Небалансирано разпределение на финансови ресурси	III. Липса на граждански организации, представляващи местната общност	IV. Съществуване на централистичен модел на държавно управление

	Административна децентрализация	Финансова децентрализация	Политическа децентрализация	Регионално развитие
Специфични цели (приоритети)	<ul style="list-style-type: none"> Увеличаване обхвата на предоставяните от местните власти общински услуги; Преобразуване на делегирани услуги в местни; Увеличаване възможностите на общините да управляват сферата на училищното образование; Повишаване правомощията на кметствата и директорите на общинските заведения за предоставяне на услуги 	<ul style="list-style-type: none"> Разширяване на собствената приходна база на общините; Гарантиране независимостта на общинския бюджетен процес; Предоставяне възможност на общините за участване в разработване на механизма на функциониране на държавните трансфери; Предоставяне на относителна финансова самостоятелност на кметствата и общинските заведения за услуги 	<ul style="list-style-type: none"> Стимулиране създаването на граждански структури на териториален принцип и участието им в процеса на формулиране, приемане, изпълнение и контрола на местните политики; Разширяване участието на общински структури при вземане на решения, засягащи техните интереси; Равноправно участие на местните власти при разработване на нормативната база на местното самоуправление 	<ul style="list-style-type: none"> Създаване на децентрализирани институции на регионално равнище; Укрепване капацитета на регионалните институции и разширяване сферата на тяхната компетентност Проучване възможностите за създаване на второ ниво на местно самоуправление
Основна (стратегическа) цел	Прехвърляне на правомощия и функции от централната към местните власти	Увеличаване на финансовите ресурси на общините до размера на разходните им отговорности за предоставяне на публични услуги	Граждански контрол върху действията на публичните институции	Повишаване влиянието на регионалните институции за провеждане на координирана политика за развитие

Целите, както и съответните проблеми, са йерархично подредени:

о Постигането на стратегическите цели въздейства върху системата на отношения между централната и местните власти, като съдейства за тяхната промяна;

- o Специфичните цели – приоритетите, са насочени към постигане на резултати в определени сфери, чрез решение на проблемите-следствия;
- o Оперативните цели са конкретни мерки, чието изпълнение води, по обратен ред, до постигане на специфичните и стратегическите цели и в края на краищата, до формиране на онази среда, на онова бъдещо състояние, което е формулирано във съответния стратегически документ

Така например, в рамките на административната децентрализация, решението на основния проблем (ограничената сфера на местни компетенции), поради небалансираното вертикално разпределение на функции и правомощия (проблем-причина) се търси чрез реализация на стратегическата цел, насочена към прехвърляне на правомощия и функции от централните към местните власти. Това ще се постигне чрез няколко приоритета, предвиждащи: предоставяне на нови общински услуги в сектор „Сигурност“ и коопериране на общините за предоставяне на общи услуги; повишаване на общинските правомощия в сферата на общинското образование и чрез преобразуване на делегирани услуги в местни; повишаване правомощията на кметствата и общинските заведения за услуги.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В периода на икономически и социален преход в развитието на България и Сърбия и съобразно специфичните условия на европейските изисквания, органите на местното самоуправление и публичния мениджмънт в българските общини и области са поставени във фокуса на обществения интерес. Анализирането и търсенето на тенденции за усъвършенстване на тези дейности е тема с нарастваща актуалност. Тя е обусловена от логическата последователност между законовите правомощия на местните власти, създаването на ефективна организация в рамките на тези правомощия и новите подходи при формиране и реализация на публичните приоритети. Интеграцията на Република България в Европейския съюз отразява необходимостта националната икономика да стане неразделна част от европейската бизнес среда и да придобие потенциал за участие в конкурентния пазар. Това е посоката на развитие, но засега тя е доминирана от реформи на макроравнище и създаване на стратегически програми, целящи да създадат предпоставки за реален икономически растеж. В Сърбия също се работи интензивно по хармонизиране на законодателството с европейското и създаване на позитивна икономическа среда за устойчиво развитие и растеж. Наложилите се в Европа тенденции към децентрализация и регионализация засилват ролята на местното и регионалното самоуправление в търсене на по-ефективен и по-резултатен публичен мениджмънт. Тези процеси изискват укрепване на националните структури, адаптиране на местните и регионалните структури към стандартите, характеризиращи равнището на местното и регионално развитие, адекватно развитие на институциите на местно равнище, както и изграждане на ефективни канали за комуникация с централната власт. Крайният резултат предполага формирането на нов модел на публично управление, ориентиран към българската реалност. От тази гледна точка институционалното доизграждане и функционалното усъвършенстване на местното самоуправление и реформиране и модернизиране на публичния мениджмънт се превръщат във фактор на взаимодействие между макроикономическия растеж и неговото регионално и местно

измерение. За да могат общините и областите да повишат своята ефективност, е важно те да отчетат, както местните, така и регионалните приоритети, а местните общности да се впишат в националната рамка с активно гражданско участие и все по-пълно и качествено задоволяване на публичните потребности. Необходима е политическа, управленска и институционална среда на национално, регионално и местно равнище, която да подкрепя децентрализираните форми на държавно управление, като решителен приоритет за усъвършенстване на местното самоуправление. Това може да се постигне чрез регионализация на местното самоуправление и повишаване ефективността на публичния мениджмънт, чрез изпълняване на ясна стратегическа програма и разгръщане на потенциала на човешките ресурси.

В заключение на настоящия дисертационен труд трябва да се посочат няколко основни извода:

По безспорен начин е доказана правотата на основната изследователска теза на дисертационния труд, че в съдържателен аспект моделът на публичния мениджмънт на местното самоуправление на общностите в трансграничния регион България-Сърбия може „да се сближи“ на основата на прилагане на европейските стандарти за развитие на местното самоуправление и въвеждане на практики на добро и демократично управление в публичния мениджмънт. Промяната води до изграждане на качествено нови модели, връзки и взаимоотношения във всички сектори и дейности на обществото. Днес въпросът е не дали да се реформира системата на местното самоуправление и модернизира публичния мениджмънт, а колко бързо да става това и как да се създават предпоставки за ускорено и устойчиво регионално развитие, осигуряващо по висок стандарт и качество на живот на местните общности. Тези предпоставки ще спомогнат за развитие на европейските стратегии за регионална интеграция и демократично развитие на местните общности.

Направеният теоретичен преглед, нучни изследвания и изказаните становища на заинтересованите страни в проведените публични дискусии потвърдиха предварително формираните авторови хипотези:

- Първа хипотеза на изследването: Ускорената децентрализация на публичната власт и въвеждане в практиката на местното самоуправление на принципите на добро управление ще доведе до постигане на икономическа ефективност, повишаване стандарта на живот в местните общности и утвърждаване на демократичното развитие на местните общности.

- Втора хипотеза на изследването: Усвояването и рационалното прилагане принципите на доброто управление от публичната администрация ще доведат до повишаване на капацитета на човешките ресурси за ефективно и прозрачно реализиране на местното самоуправление, повишаване на качеството на публичните услуги на всички нива на управление и приобщаване на местните общности за активно гражданско участие в процеса.

III. НАУЧЕН ПРИНОС НА ДИСЕРТАЦИЯТА

Основните научни постижения с приносен характер, съдържащи се в дисертационния труд се разглеждат в няколко аспекта:

А. Формулиране на нови проблеми

- Недостатъчна ефективност на законовата уредба за реформиране на общинската администрация, с цел повишаване качеството на административните услуги в общините;
- Недостатъчност на финансовите ресурсите, отделяни за развитие на трансграничното сътрудничество и високо ниво на корупционни практики при тяхното разпределение, водещи до демотивиране на местните общности и намаляване на ефективността на резултатите;
- Публичният мениджмънт на общините е беязан от политически пристрастия, недостатъчен граждански контрол и незадоволително ниво на ефективност на оползотворяване на ресурсите и защита на общинската собственост.

Б. Идентифициране на нови въздействия на известни и дефинирани проблеми

- Необходимост от предоставяне и гарантиране на повече права и възможности на гражданите за участие в публичното управление и политическия процес в общините.
- Политизиране и свързаната с него промяна на кадрите, слабата професионална защита и недостатъчното заплащане, определят нисък обществен статут на местната общинска администрация.

В. Потвърждаване на тезата за значимото влияние на информационните технологии в осигуряване на взаимодействие и комуникация между хората, на тяхната информираност и интелектуално развитие, за въвеждане на електронни общини за повишаване качеството и ефективността на публичния мениджмънт на местните власти.

Г. Идентифицирани са основните групи фактори и тяхната степен на значимост, които въздействат върху развитието и усъвършенстването на местното самоуправление в трансграничния регион България - Сърбия.

Д. Аргументиран е изводът за все още недостатъчната скорост на развитие на дигиталното общество като решаващ фактор за

повишаване на богатството на нацията. Защото ефективното използване на информационните ресурси и повишаване капацитета на кадрите са надеждни показатели за възможностите на една икономика и предпоставка за устойчиво социално-икономическо развитие на региона.

Е. В чисто практически аспект дисертационният труд може да допринесе за по-добро изясняване и задълбочено осмисляне на същността, формите и механизмите на местно самоуправление в общините на трансграничния регион.

Начинът на представяне на темата би могъл да съдейства, а изразените в труда идеи да намерят непосредствено приложение в практиката на общинските съвети и на общинската администрация в трансграничните общини. В същото време редица от изводите и предложенията, изложени в работата, могат да послужат като основа за по-нататъшно усъвършенстване на уредбата на общините и националното законодателство.

IV. ПУБЛИКАЦИИ НА АВТОРА, СВЪРЗАНИ С ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. **Джорджевич, С.Андрейевич, Д.,** Боянов, Б.(2018):*Поверене – основа ефикасне комуникације*, Трета кръгла маса „Проблеми на обществената комуникация“, Университет по библиотекознание и информационни технологии, София, ISSN 2534-9430.

2. **Джорджевич, С.,** Бойков, Д. (2018): *Фактори влияещи върху системите на местното самоуправление в ЕС*, International Journal Scientific and Applicative papers „Knowlegde“, Institute of knowledege management, Skopje, ISSN 1857-92. Global Impact Factor, www.globalimpactfactor, GIF 1.322.

3. **Bojkov, V., Bojkov, D., Djordjevic, S.,** (2018) *Obstacles in bussines communication in age of parenthesis*, Macedonian International Journal of Marketing (42-51), Skopje: Macedonian Marketing Association „MARKETING“, ISSN 1857-9787. UDK 005.57:005.334.

4. Бойков, В., Бойков, Д., **Джорджевич, С.** (2018): *Влиянието на интернет върху формирането и развитието на виртуалната общност*, Четвърта кръгла маса „Проблеми на обществената комуникация“, Университет по библиотекознание и информационни технологии, София, ISSN 2534-9430.

5. Бойков, В., Бойков, Д. **Джорджевич, С.** (2018): *Стратегическо третиране на ИКТ образованието в Сърбия*, Осма международна научна конференция „Образование, наука, иновации“, Европейски политехнически университет Перник (под печат), ISSN 1314-5711.

6. **Джорджевич, С.** (2019): *Местно управление и самоуправление* в сборник от първа кръгла маса „Проблеми в публичното управление на местните общности в трансграничния регион България – Сърбия, Народна библиотека „Бранко Милькович“ Гаджин Хан, Сърбия/ Международно висше бизнес училище Ботевград, България, 978-86-84733-09-4/ ISBN 978-954-9432-85-5

7. **Джорджевич, С.** (2019): *Реформиране на публичния миниджмънт*, International Journal Scientific and Applicative papers „Knowlegde“, Institute of knowledege management, Skopje, Macedonia, ISSN 1857-92. Global Impact Factor, www.globalimpactfactor, GIF 1.322.

8. Бошкович, Н, **Джорджевич, С.,** Андрейевич, Д., Иванович, С. (2016): *Маркетингови стратегии за навлизане на фирмите на външни пазари*, Международно научно списание ПОГЛЕДИ № 8-9, Нова Наша реч, Лесковац, ISSN 2217-737X.